

Innhold

Forord	13
Innledning	17
Bokens struktur og oppbygning	19

Del 1 Pedagogisk credo som idé, praksis og tekstmetode

Kapittel 1

Pedagogisk grunnlagstenkning, yrkesdanning og credo	23
ÅSE NYLENNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE	
Pedagogisk credo og grunnlagstenkning	23
Pedagogisk credo og studentrefleksjoner	25
Credo – et dannelsesmøte mellom jeget og <i>det andre</i> og <i>de andre</i>	28
Credo – et helhetlig og eksistensielt danningssyn	29
Bollnow – dannelsesmøter og danningssprang	31
Kjenn deg selv!	34
Pedagogisk credo som del av en individsentrert pedagogikk	35
Tekstene som autentiske stemmer.	37
Offentlige planverk – utdanning/danning som refleksjonsevne	38
Pedagogisk credo – en relasjonell dannelsingsprosess	39
Menneskesyn	41
John Deweys tenkning	43
Et kall?	44

Charles Taylor – autentisitet, narrativitet og verdihorisont .	46
Fagpersonlig	48
Kapittel 2	
Pedagogisk credo som institusjonell ordning.	49
ÅSE NYLENNNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE	
Credorefleksjonenes ulike kilder	52
Studentenes private dannelses- og livshistorie	53
Tidligere utdanning	54
Nåværende utdanningsarena.	55
Kapittel 3	
Metodisk tilnærming til studentenes credotekster.	57
<i>En kvalitativ tekstanalyse</i>	
ÅSE NYLENNNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE	
Et fenomenologisk grunnlag.	58
Hermeneutisk utgangspunkt	59
Credoteksten som narrativ tekst	60
Fra et student- og forskerperspektiv	61
Meningshorisonter og horisontsammensmelting.	64
Credoanalysen – både helhetlig analyse og delanalyse	66
Del 2 Studentenes credotekster forteller	
Ulike motiver for credoskriving	69
Et stadig endret credo, samtidig som noe står fast.	71
Kapittel 4	
Å være leder i barnehagen	73
ÅSE NYLENNNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE	
Pedagogisk grunnsyn og praktisk yrkesetikk	74
Rollemodell og tillitsskapende referanse-makt	76
Profesjonell ledelse – å bli faglig trygg.	77
Motivasjon	79
Den tydelige lederen.	80
Pedagogisk ledelse er reflektert ledelse.	81
Maktforhold – å leve med uenigheter	84

Lærende organisasjon og relasjonelt lederskap.	86
Å spille hverandre gode.	88

Kapittel 5

Foreldresamarbeid	90

ÅSE NYLENNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE

Foreldrenes pedagogiske mandat.	91
Å overlate sine barn til barnehagen.	92
Studenter som selv er mor eller far	94
Foreldre med ulike forutsetninger.	95
Felles aktiviteter, informasjon og kommunikasjon	97
Å invitere dem inn i barnehagen.	100
Et trygghets- og tillitsforhold	101
Foreldreveiledning	103
Hjem med flerkulturell bakgrunn.	103
Barn med særskilte behov.	105
Å være uenig.	106
Profesjonell ekspertise og definisjonsmakt.	110

Kapittel 6

Å ta barnets perspektiv	113

– om barnesyn, medvirkning og barns lek

ÅSE NYLENNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE

Syn på barnet	113
Barns medvirkning	116
Ulike forståelser av begrepet	118
Medvirkning og makt.	119
Medvirkning, medbestemmelse, samarbeid.	120
For alle barn	122
Arbeidsplassbasert utdanning	123
Barns lek i sammenheng med medvirkning	124
Medvirkningens plass i fellesskapet.	124
Har barn også rett til å ikke medvirke?	126
Barnets lek – kvaliteter, utfordringer og endringer	127
Lekens egenverdi	127
Lekens sentrale betydning.	128
Lekens sosiale kvaliteter	129

Lekens moralske kvaliteter	131
Lekens glede og humor	132
Voksne som observatører, støttespillere og medlekere	133
Voksnes innblanding	134
Norsk lektradisjon – uteleken	137
Risikolek	139
Lekens endrede betingelser	142

Kapittel 7

Yrkesvalg, verdier og hva studenter «brenner for»	144

ÅSE NYLENNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE

Yrkesvalg	144
Mor var førskolelærer	144
Da jeg selv ble mor	146
Bakgrunn fra skole og skolefritidsordning	147
«Det bare ble sånn»	149
Assistenten og ufaglærte som ønsker fagutdanning	151
Frarådet å bli barnehagelærer	153
Hvilke verdier vektlegges?	154
Jeg brenner for	154
Endringer fra første til tredje år	158

Del 3 Noen tematiske diskurser og perspektiver

Kapittel 8

I believe: John Dewey og hva studenter har troen på	161

ÅSE NYLENNA AKSLEN

Introduksjon	161
Begrepet <i>education</i>	162
Erfaringer og danning	163
Vaner skapes i et fellesskap	165
Dewey i barnehagesammenheng	169
Dewey i barnehagelærerutdanningen	171

Kapittel 9**Charles Taylors autentisitetstenkning i møte med barnehagefeltet og studentenes credorefleksjoner 174**

OVE OLSEN SÆLE

Innledning	174
En presentasjon av Taylors autentisitetstenkning	175
Taylors autentisitetstenkning i møte med barnehagefeltet	182
Barnehagepedagogens profesjonsetiske ansvar	187
Taylors autentisitetstenkning i møte med studentenes yrkesdanning	190

Kapittel 10**Pedagogisk credo som etisk utfordring 194**

STURLA SAGBERG

Innledning	194
Et «credo» er moralsk normativt og transformativt	196
Credoets sannhetskrav	197
Credo og idealet om å være autentisk	200
Barnehagelæreren må finne sin egen originalitet ved å oppdage sitt moralske landskap	201
Å være autentisk er å bli ansvarliggjort	202
Pedagogisk etikk som radikal eller tilpasset	203
«Suverene livsytringer» som etikkens grunnlag	204
Etisk lydhørhet – et spørsmål om kulturell og moralsk danning	205
Etikkens begrensning og mulighet	207
Pedagogisk credo og kulturell danning	208
Avslutning	211

Kapittel 11**Å gjøre en forskjell. 212**

LEIF ASKLAND

Å finne mening i sin praksis	212
Danning – individer og kulturer i endring	213
Barnehagelærerens profesjonalitet bunner i det personlige engasjement og innlevelse.	215

Den sentimentale danning – danning gjennom sentimentalitet	217
Den politiske danning	219
Barnehagen som samfunnsinstitusjon	219
Den kulturbaserte danning	222
Den kunnskapsbaserte danning	224
Den retrospektive innsiktsdanning – avslutning	226

Kapittel 12

Rettleiing og pedagogisk credo	228

ASTRID ØIEN HALSNES OG MADLI HANNISDAL

Pedagogisk credo som ein del av ei dannelsreise	228
«Kva har du i bagasjen?»	231
Tillit i lærar–studentrelasjon	234
Å vere døropnarar i rettleiinga	237
Samtalen mellom handling og refleksjon	239
Den gode og gyldige samtale	240
Pedagogisk credo som eit vågestykke	242

Kapittel 13

Fra et amerikansk synspunkt: demokratiske fellesskap og pedagogisk credo som et verktøy for refleksjon	245

IRIS CHIN PONTE

Rettferdige, omsorgsfulle og demokratiske fellesskap	247
Rettferdighet og omsorg	249
En demokratisk opplevelse	250
Deling av kontroll og aktiv deltagelse	252
Konklusjon	253

Del 4 Pedagogisk credo – status og veien videre

Kapittel 14

Danningsveien fra student til barnehagelærer 257

ÅSE NYLENNA AKSLEN OG OVE OLSEN SÆLE

Veiledningen i tilknytning til det pedagogiske credoet 257

Undervisningen 259

Rammene for skrivingen – rom for det personlige
og faglige? 262

Pedagogisk credo – et livslangt prosjekt 265

Pedagogisk credo – en del av den fagpedagogiske
modning og utvikling 267

Litteratur 270

Forfatterpresentasjon 284

Register 286

Forord

Det hele startet våren 2013 på NLA Høgskolen da vi samarbeidet om en presentasjon til den årlige EECERA-konferansen,¹ og skrev en engelskspråklig artikkel i ettertid (Akslen og Sæle, 2014). Vi fordypet oss i våre studenters arbeidskrav «pedagogisk credo», tekster barnehagelærerstudentene leverer inn i første og tredje klasse. Vi fant et unikt datamateriale: innleverte tekster som har vært en obligatorisk ordning ved skolen helt tilbake til 1999, og snart fødtes ideen om å realisere et større bokprosjekt.

Boken omhandler studentenes credotenkning, men også forfatternes credo: en tro på at bokens tema er viktig inn i dagens fagpedagogiske drøftelse i barnehagelærerutdanning og -yrke. Vi har fått mulighet til dypdykk i våre studenters «bekjennelser» om hva de brenner for med tanke på barnehagelæreryrket, og fått drøftet det inn i en større faglig og tverrfaglig kontekst – i særlig grad relatert til pedagogisk grunnlagstenkning og yrkesetikk. Vi håper bokprosjektet kan bidra til å bedre kvaliteten i det credoarbeidet som i dag drives ved vår utdanningsinstitusjon, men mest av alt ønsker vi at boken bidrar til at også andre høyskoler får øynene opp for hvor viktig dette arbeidet er som et ledd i yrkesdanningen. Vi mener at arbeidskravet pedagogisk credo gir rom for den enkelte student til å uttrykke og utvikle sin personlige yrkesfaglige og autentiske stemme inn i en utdanning som oftest er regissert og definert av høyskolens profesjonelle.

Arbeidet med boken har vært givende, men til tider også krevende. Det redaksjonelle arbeidet har vært spennende: å få mulighet til å følge opp eksterne artikkelbidrag som har bidratt med faglige blikk og perspektiver på credoarbeidet. Der ikke annet er anført, er de engels-

1 European Early Childhood Education Research Association.

ke sitatene, i tillegg til kapittel 13, oversatt til norsk av redaktørene. Bokens kapitler er fagfellevurdert, med unntak av kapittel 11, der forfatteren ønsket en friere fremstilling.

En stor takk til vår redaktør, Laila Brantenberg i Universitetsforlaget, som har fulgt oss og kommet med konstruktive, entusiastiske og faglige innspill i prosessen frem til den endelige utgaven som nå foreligger. Vibeke Glaser hjalp oss med prosjektet i den første fasen, og vi ønsker å takke henne for dette. Takksigelser skal gis i stort monn til bidragsyterne: Til Sturla Sagberg for hans drøftelse av studentenes pedagogiske danning satt inn i en større yrkesetisk ramme – og for konstruktive innspill til artikkelen om pedagogisk credo sett i lys av Charles Taylor. Til Iris Chin Ponte, en erfaren amerikansk kollega som belyser pedagogisk credo fra en amerikansk synsvinkel. Videre Leif Askland, som med sin lange yrkeserfaring med barnehagelærerstudenter og sin usvikelige entusiasme på området har bidratt med en personlig vinkling på studentenes yrkespedagogiske arbeid. Ikke minst takk til våre gode og erfarne kolleger på egen arbeidsplass, Astrid Øien Halsnes og Madli Hannisdal, som drøfter veiledning av studenter, en obligatorisk del av arbeidet med pedagogisk credo. Takk også til våre familier for uvurderlig støtte.

Redaktørene vil også takke hverandre. I tillegg til faglige utfordringer har det blitt et nært og godt vennskap gjennom mange felles konstruktive skriveseminar og diskusjoner, enten det har foregått i Bergen, Ålesund, Tallinn, Malaga, på Kreta eller Nesodden.

Bergen, april, 2015

Åse Nylenna Akslen og Ove Olsen Sæle